

ДОСЯГНЕННЯ ІНДИКАТОРІВ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Захист, відновлення та стале використання наземних екосистем, стале управління лісами, боротьба з опустелюванням, припинення та відвернення у зворотному напрямку деградації земель, припинення втрат біорізноманіття є однією із цілей сталого розвитку, що потребує вирішення. В усьому світі земля зазнає деградації, особливо сільськогосподарські землі зазнають у 100 разів швидше піддаються ерозійним процесам, ніж природні процеси відновлюють їх.

Україна реалізуючи рішення конференції ООН зі сталого розвитку «Ріо+20» (2012 р.) [1], щодо досягнення затверджених у 2015 р. Генеральною асамблеєю ООН нових цілей сталого розвитку на період до 2030 р. [2] і виконання Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням [3] прагне досягти нейтрального рівня деградації земель (досягнення ЦСР 15.3.).

Кліматичні зміни та антропогенний вплив, зниженням запасів води, збільшенням кількості деградованих земель і надмірним застосуванням азотних добрив та засобів захисту рослин, наявністю надмірної розораності земель, порушенням екологічно збалансованого співвідношення земельних угідь, забрудненням ґрунтів небезпечними речовинами та відходами, збільшення викидів парникових газів, поширення використання екологічно небезпечних технологій, речовин, матеріалів і неконтрольованим вивільненням генномодифікованих організмів у навколишнє природне середовище, наявністю інцидентів та забрудненням земель вибухонебезпечними предметами, негативний вплив вибухонебезпечних речовин відносяться до екологічних викликів та загроз щодо забезпечення продовольчої безпеки країни та впливають на забезпечення дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, однією з яких є подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства [4].

Деградація земель, спричинена діяльністю людини, сильно вплинула на агропродовольчі системи, підштовхнувши їхню виробничу спроможність у нестійкий спосіб і поставивши під загрозу глобальну продовольчу безпеку та харчування, стійкість навколишнього середовища та соціальну стабільність. У всьому світі 1 660 млн. га землі деградовано через вплив людини. За оцінками, понад 60 відсотків деградації, спричиненої діяльністю людини, відбувається на сільськогосподарських угіддях, а майже 30 відсотків — на територіях, вкритих деревами та лісами.

За означенням Конвенції Організації Об'єднаних націй по боротьбі з опустелюванням (UNCCD), індикатор ЦСР 15.3.1 «Відношення площі деградованих земель до загальної площі земель» є двійковим — «погіршився/не погіршився» та дозволяє отримати кількісні оцінки. При цьому, цей показник

характеризує частку земель, що деградує, по відношенню до загальній площі землі.

Україна внаслідок збройної агресії Російської Федерації набула статусу однієї з найбільш забруднених вибухонебезпечними предметами країн світу, оскільки станом на 1 січня 2024 р., загальна площа територій, які зазнали безпосереднього впливу збройної агресії Російської Федерації, становила майже 156 тис. кв. кілометрів [5].

Вплив воєнної діяльності є настільки нищівним, що його наслідки провокують ряд процесів, які призводять до повної деградації ґрунтових ресурсів [6].

Деградація природних ресурсів посилюється мінуттям сільськогосподарських земель через військові дії та забрудненням земельних ресурсів.

Європейська Комісія в 2019 р. запровадила ініціативу “Європейський зелений курс”, яка спрямована на те, щоб ЄС став кліматично нейтральним до 2050 року і щоб Європа стала першим кліматично нейтральним континентом. Ініціатива “Європейський зелений курс” передбачає включення сталого розвитку в усі напрями політики ЄС і розмежування економічного зростання та сфери використання ресурсів [7]. Україна також взяла на себе зобов’язання сприяти цілям збереження біорізноманіття, основним завданнями з реалізації цієї стратегічної цілі є запуск інформаційно-аналітичної системи накопичення та оприлюднення екологічної інформації, належне інформування громадськості про стан якості навколишнього природного середовища, удосконалення заходів щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, визначення зон, вразливих до (накопичення) нітратів, посилення роботи за напрямками збереження, відновлення і сталого використання торфовищ водно-болотних, лучних, степових та інших цінних екосистем, сприяння впровадженню принципів екологічно збалансованого землекористування, розроблення Стратегії з біорізноманіття до 2030 року, створення системи центрів моніторингу біорізноманіття та ведення державних кадастрів рослинного і тваринного світу, сприяння дотриманню належної практики сівозміни, запобігання вирощуванню невеликої кількості видів рослин на великих площах угідь, підтримка рекультивації земель, пошкоджених внаслідок військових дій [8].

ЦСР15. «Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустеленням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття. Даний блок включає значну кількість індикаторів, які покликані:

- забезпечити збереження, відновлення та стале використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем;
 - сприяти сталому управлінню лісами;
 - забезпечити відновлення деградованих та досягнення нейтрального рівня деградації земель та ґрунтів;
- забезпечення збереження гірських екосистем;

- припинити браконьєрство та незаконну торгівлю видами флори і фауни, що охороняються;
 - забезпечити подолання негативних наслідків війни на екосистеми суші.
- Основними завданнями щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року та індикатори їх досягнення, зокрема ЦСР 15 в Україні визначені:
- забезпечення збору даних за індикаторами, починаючи з даних за 2024 рік, та розроблення метаданих щодо вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь, відсотків, визначення частки деградованих земель у загальній площі земель сільськогосподарського призначення, відомості про які внесено до Державного земельного кадастру, відсотків;
 - проведення моніторингу досягнення Цілей сталого розвитку 15.3 та оприлюднення даних на офіційному веб-сайті Державної служби статистики;
 - оприлюднення даних за індикаторами на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних [9].

Одним із напрямків стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року [8] є адаптація державної політики розвитку сільського господарства та сільських територій у контексті підготовки до вступу в ЄС з урахуванням земельної реформи, зрошення, повоєнного відновлення та підтримки розвитку, що включає сім стратегічних цілей, досягнення яких зокрема передбачає приведення до стану, придатного для використання, забруднених земельних ділянок; повоєнний розвиток сільського господарства з урахуванням змін клімату, ощадливе використання природних ресурсів виробниками сільськогосподарської продукції; відповідність внесення добрив та засобів захисту рослин вимогам ЄС та рівня їх використання відповідному рівню в державах - членах ЄС; збільшення площ земель, зайнятих під органічне виробництво, та обсягів виробництва органічної продукції; посилення контролю за використанням генетично модифікованих організмів.

Список використаних джерел

1. A/RES/64/236: 64/236. Implementation of Agenda 21, the Programme for the Further Implementation of Agenda 21 and the outcomes of the World Summit on Sustainable Development. URL: <http://www.un-documents.net/ares64-236.pdf> (дата звернення: 10.01.2025).
2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року». URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/291/92/pdf/n1529192.pdf?OpenElement> (дата звернення: 10.01.2025).
3. Конвенція ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці. URL: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-10&chapter=27&clang=_en (дата звернення: 10.01.2025).
4. Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
5. Про схвалення Національної стратегії протимінної діяльності на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024 - 2026 [...] Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2024-%D1%80#n19> (дата звернення: 10.01.2025).

6. Вплив війни Росії проти України на стан українських ґрунтів. Результати аналізу / О. Голубцов, Л. Сорокіна, А. Сплодитель, С. Чумаченко. Київ: ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2023. 32 с.

7. European Green Deal. European Council. Council of the European Union: веб-сайт. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/> (дата звернення: 10.01.2025).

8. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її [...] Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 № 1163-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

9. Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1190-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

Achieving the indicators of the sustainable development goals under martial law and post-war recovery

Abstract. *The study analyzes the opportunities and challenges of achieving Indicator 15.3 of the UN Sustainable Development Goals, which aims to halt land degradation and restore ecosystems, in the context of martial law and military recovery. The main factors contributing to land resource degradation due to military actions are examined, including the destruction of natural landscapes, pollution of soils and water bodies, and uncontrolled land use. The possibilities of restoration mechanisms and the rational use of land in the post-war period are analyzed, including international environmental initiatives, state programs, and innovative approaches to land resource management.*

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали V Міжнародної
науково-практичної конференції**

19 грудня 2024 року

Конференцію присвячено пам'яті Леоніда Яковича Новаковського,
академіка НААН України, доктора економічних наук, професора,
Почесного землевпорядника України, Заслуженого діяча науки і техніки України

Київ 2025

УДК 332.36

Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 грудня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2025. 103 с.

Видання містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the V International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 2-2 від 24 лютого 2025 р.)

ISBN 978-617-8571-19-1

© Інститут землекористування НААН України, 2025
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2025